JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ELEANOR SHARPSTON

7 päivänä kesäkuuta 2006 [1]

1. Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään tässä ennakkoratkaisumenettelyssä tulkitsemaan sellaisten vientitukien takaisinperimistä koskevia säännöksiä, jotka on maksettu tukena maitotuotteiden yhteisön ulkopuolelle suuntautuvalle viennille, [2] kun nämä tuotteet on myöhemmin jälleenviety toiseen määräpaikkamaahan. Ongelma on ilmennyt sen vuoksi, että Yhdysvaltoihin viedyt tuotteet on jälleenviety Kanadaan. Viennille yhteisöstä suoraan Kanadaan olisi maksettu alhaisempaa vientitukea kuin viennille Yhdysvaltoihin. Kansallinen tuomioistuin pyytää ohjeita myös edellytyksistä, joiden perusteella voidaan ratkaista, onko "väärinkäytös" asiaa koskevissa säännöksissä tarkoitetulla tavalla jatkuva tai toistuva.

Asiaa koskeva yhteisön lainsäädäntö

Maito- ja maitotuotealan vientitukia koskeva sääntely

2. Alankomaiden College van Beroep voor het bedrijfsleven (kauppaan ja teollisuuteen liittyviä asioita käsittelevä hallintotuomioistuin) tiedustelee, edellytetäänkö sen jälkeen kun tuesta on tullut lopullinen, että viejä on syyllistynyt väärinkäytökseen, jotta voitaisiin todeta, että kyseinen tuki on "maksettu perusteettomasti", ja mikäli ei, missä olosuhteissa näin voidaan todeta.

3. Riidanalaisten liiketoimien aikaan vaihtelevien vientitukien myöntämistä maidolle ja maitotuotteille koskevat yleiset säännöt sisältyivät näiden tuotteiden markkinoista anne-

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – Vientitukia on kahdentyyppisiä: vaihtelevia (tai eri suuruisia) ja vaihtelemattomia (tai kiinteitä). Nyt käsiteltävä asia koskee vaihtelevia tukia. Tämän eron merkitystä käsitellään lyhyesti jäljempänä 35 kohdassa.

tun asetuksen (ETY) N:o 804/68 [3] 17 artiklaan.

– on viety yhteisöstä ja

4. Maito- ja maitotuotealan vientitukien myöntämistä koskevat täytäntöönpanosäännöt sisältyivät asetukseen (ETY) N:o 876/68. [4]

– ovat peräisin yhteisöstä, – –

5. Asetuksen N:o 876/68 4 artiklassa säädettiin, että tuen suuruutta voitiin muuttaa tuotteiden määräpaikan mukaan, jos markkinoiden erityisvaatimukset niin vaativat.

2. Kun 4 artiklan säännöksiä sovelletaan, tuki maksetaan 1 kohdassa säädetyin perustein, jos on olemassa todiste siitä, että tuote on saavuttanut määräpaikan, jota varten tuki on vahvistettu."

6. Asetuksen 6 artiklassa säädettiin seuraavaa:

Pecorino-juustoa koskeva vientituki

"1. Vientituki maksetaan, kun on olemassa todiste siitä, että tuotteet

7. On yleisesti tiedossa, että Pecorino-juuston vientituet olivat asian kannalta merkityksellisenä ajanjaksona järjestelmällisesti suurempia Yhdysvaltoihin suuntautuvan viennin kuin Kanadaan suuntautuvan viennin osalta.

3 – Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 804/68 (EVYL L 148, s. 13). Asetus N:o 804/68 kumottiin 1.1.2000 samannimisellä 17.5.1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1255/1999 (EYVL L 160, s. 48).

4 – Maito- ja maitotuotealan vientitukien myöntämistä koskevista yleisistä säännöistä sekä niiden suuruuden vahvistamisperusteista 28 päivänä kesäkuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 876/68 (EYVL L 155, s. 1). Kyseinen asetus kumottiin 1.1.1995 maatalousalalla Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa tehtyjen sopimusten täytäntöönpanemiseksi tarvittavista mukautuksista ja siirtymäjärjestelyistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 3290/94 (EYVL L 349, s. 105).

Vientitukia koskevat yksityiskohtaiset säännöt

Asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana sovelletut säännöt

8. Vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä säädettiin asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana myös maitoa ja maitotuotteita koskevien tukien osalta asetuksessa (ETY) N:o 3665/87.[5] Sen johdanto-osan tietyissä perustelukappaleissa korostettiin, että oli tärkeää varmistaa, että tuotteet, joiden vientiä tuettiin tällä tavoin, todellisuudessa saapuisivat markkinoille määräpaikaksi ilmoitetussa kolmannessa maassa.[6]

9. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

"Tuen maksaminen edellyttää todistetta siitä, että tuotteet, joiden vienti-ilmoitus on hyväksytty, on viimeistään 60 päivän kuluessa kyseisestä hyväksynnästä viety sellaisenaan yhteisön tullialueelta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 5 ja 16 artiklan säännösten soveltamista."

10. Asetuksen 5 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"1. Vaihtelevan tai vaihtelemattoman tuen maksaminen edellyttää tuotteen yhteisön tullialueelta viennin lisäksi sitä, että tuote, jollei se ole tuhoutunut kuljetuksen aikana ylivoimaisen esteen vuoksi, on tuotu kolmanteen maahan tai tarvittaessa tiettyyn kolmanteen maahan 12 kuukauden kuluessa vienti-ilmoituksen hyväksymispäivästä:

a) kun tuotteen tosiasiallisesta määräpaikasta on vakavia epäilyksiä,

– –

Lisäaikaa voidaan kuitenkin myöntää – –.

Jäljempänä 17 artiklan 3 kohdan ja 18 artiklan säännöksiä sovelletaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

5 – Maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annettu komission asetus (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1). Asetus N:o 3665/87 korvattiin aikanaan samannimisellä 15.4.1999 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 800/1999 (EYVL L 102, s. 11), jota sovellettiin 1.7.1999 lähtien.

6 – Ks. erityisesti johdanto-osan 4, 13 ja 24 perustelukappale.

Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat lisäksi vaatia lisätodisteita, jotka vakuuttavat toimivaltaiset viranomaiset, että tuote on tosiasiallisesti saatettu markkinoille sellaisenaan tuontimaana olevassa kolmannessa maassa.

13. Asetuksen 17 artiklan 1 kohdan sanamuoto oli seuraava:

2. – –

"Tuotteen on oltava tuotu sellaisenaan kolmanteen maahan tai johonkin kolmanteen maahan, jolle tuki on säädetty, 12 kuukauden kuluessa vienti-ilmoituksen hyväksymispäivästä; – –"

Kun tuotteen tosiasiallisesta määräpaikasta on vakavia epäilyksiä, komissio voi vaatia, että jäsenvaltiot soveltavat 1 kohdan säännöksiä.

14. Asetuksen 17 artiklan 3 kohdassa säädettiin seuraavaa:

– –"

"Tuotetta pidetään tuotuna, kun kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet kolmannessa maassa on täytetty."

11. Asetuksen N:o 3665/87 16–21 artiklassa vahvistettiin vaihteleviin vientitukiin sovellettavat yksityiskohtaiset säännöt.

15. Asetuksen 18 artiklaan sisältyi tyhjentävä luettelo asiakirjoista, joita viejien oli esitettävä todistaakseen kulutukseen saattamista koskevien tullimuodollisuuksien täyttymisen.[7] Luetteloon sisältyi jäljennös kuljetusasiakirjasta.

12. Asetuksen 16 artiklassa säädettiin, että tuen maksamiselle asetettiin 17 ja 18 artiklassa määritellyt lisäedellytykset.

7 – Kyseistä 18 artiklaa muutettiin useaan kertaan asian kannalta merkityksellisen ajanjakson aikana. Muutoksilla ei ole merkitystä tämän oikeudenkäynnin lopputuloksen kannalta.

16. Asetuksen 19 artiklassa sallittiin se, että jäsenvaltiot vapauttivat viejän 18 artiklassa säädettyjen muiden todisteiden kuin vientituen enimmäismääräisen kuljetusasiakirjan esittämisestä, "kun kyseisestä toimesta voidaan antaa riittävät takeet sen osalta, että määräpaikkaan tuodaan tuotteet". [8]

17. Asetuksen 22 ja 23 artiklassa säädettiin nyt käsiteltävän asian kannalta merkityksellisiltä osin seuraavaa:

"22 artikla

1. Jäsenvaltioiden on viejän hakemuksesta maksettava tuki kokonaisuudessaan tai osa tuesta ennakolta välittömästi, kun vientiilmoitus on hyväksytty, jos on annettu kyseisen 15 prosentilla lisätyn ennakkomaksun suuruinen vakuus.

Jäsenvaltiot voivat määrittää edellytykset, joilla on mahdollista hakea tuen osan ennakkomaksua.

2. Ennakkomaksun määrä lasketaan ottaen huomioon ilmoitettuun määräpaikkaan sovellettava tuki – –[9]

23 artikla

1. Kun ennakkomaksun määrä on suurempi kuin kyseiseen tai vastaavaan vientiin tosiasiallisesti sovellettava määrä, viejän on palautettava näiden määrien erotus, johon lisätään 15 prosenttia.

– –"

Myöhempi muutos

18. Pian sen jälkeen, kun nyt käsiteltävän ennakkoratkaisuasian taustalla ollut viimeinen vientitoimenpide suoritettiin, asetuksella (EY) N:o 2945/94 [10] muutettiin asetuksen N:o 3665/87 11 artiklaa. [11] Asetuksen

8 – 19 artiklaan tehtiin muutoksia vuoden 1993 puolivälissä. Niilläkään ei ole merkitystä nyt käsiteltävän asian kannalta.

9 – Myös 22 artiklaan tehtiin vuoden 1993 puolivälissä muutoksia, joilla ei ole merkitystä nyt käsiteltävän asian kannalta.

10 – Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 3665/87 muuttamisesta perusteettomasti maksettujen summien ja seuraamusten osalta 2 päivänä joulukuuta 1994 annettu komission asetus (EY) N:o 2945/94 (EYVL L 310, s. 57).

11 – Kyseisen 11 artiklan alkuperäinen sanamuoto oli pelkästään seuraava: "Tuki voidaan olla myöntämättä, jos sen määrä yhtä tai useampaa vienti-ilmoitusta koskevaa hakemusta kohti on enintään 25 ecua."

N:o 2945/94 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todettiin, että saatujen kokemusten perusteella yhteisön talousarviota vahingoittavien sääntöjenvastaisuuksien ja erityisesti petosten torjuntaa oli vahvistettava ja oli tarpeen säätää perusteettomasti maksettujen määrien takaisinperinnästä. Johdanto-osan viidennen perustelukappaleen mukaan kokemus, todetut sääntöjenvastaisuudet sekä erityisesti petokset osoittivat tämän toimenpiteen olevan tarpeellinen, tarkoituksenmukainen ja riittävän varoittava. Asetuksella N:o 2945/94 korvattiin asetuksen N:o 3665/87 11 artikla seuraavasti:

– –

3. Kun tukea on maksettu perusteettomasti, tuen saajan on palautettava perusteettomasti saamansa tuki – mukaan lukien 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti sovellettavat seuraamukset – maksun ja takaisinmaksun välisen ajan perusteella lasketuilla koroilla korotettuna, – –.

Kuitenkin

"1. Kun huomataan, että viejä on vientitukea saadakseen hakenut sovellettavaa suurempaa tukea, kyseiselle vientitapahtumalle kuuluva tuki on vietyyn tavaraan sovellettava tuki, josta on vähennetty summa, joka on:

– jos takaisinmaksu varmistetaan antamalla vielä vapauttamaton vakuus, vakuuden pidättäminen 23 artiklan 1 kohdan tai 33 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastaa maksettavan määrän palautusta,

a) puolet haetun tuen ja toteutuneeseen vientiin sovellettavan tuen erotuksesta;

– jos vakuus on vapautettu, edunsaaja maksaa maksettavaksi langenneen vakuusmaksun vapautuksen ja maksua edeltävän päivän välisen ajan perusteella lasketuilla koroilla korotettuna.

b) kaksi kertaa haetun tuen ja toteutuneeseen vientiin sovellettavan tuen erotus, jos viejä on tarkoituksellisesti antanut vääriä tietoja.

– –"

19. Kyseinen muutos tuli voimaan 1.4.1995.

Rahoitusta koskevat väärinkäytökset

20. Asetuksessa (ETY) N:o 729/70 [12] käsiteltiin yleisesti yhteisen maatalouspolitiikan rahoitusta. Kyseisen asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa säädettiin, että vientituet rahoitettaisiin Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (jäljempänä EMOTR) tukiosastosta.

21. Asetuksen N:o 729/70 8 artiklan 1 kohdassa asetettiin jäsenvaltioille erityinen velvollisuus varmistua EMOTR:sta rahoitettavien toimien tosiasiallisesta toteuttamisesta ja niiden asianmukaisuudesta, estää sääntöjenvastaisuudet ja toteuttaa niihin kohdistuvia seuraamuksia ja periä takaisin summat, jotka on menetetty sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien seurauksena.

22. Tämän jälkeen asetuksella (EY, Eurarom) N:o 2988/95 [13] vahvistettiin erityiset yhteisön tason järjestelyt "väärinkäytösten" käsittelemiseksi.

23. Asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamiseksi annetaan yleinen säännöstö yhteisön oikeuteen kohdistuvia väärinkäytöksiä [koskevista] yhtenäisistä tarkastuksista sekä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista.

2. Väärinkäytösten tunnusmerkit toteuttaa jokainen yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia."

24. Asetuksen 3 artiklan sanamuoto on seuraava:

"1. Seuraamusmenettelyn vanhentumisaika on neljä vuotta 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta väärinkäytöksestä. Alakohtaisissa säännöstöissä voidaan kuitenkin säätää lyhyemmästä määräajasta, joka ei saa olla kolmea vuotta lyhyempi.

12 – Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta 21 päivänä huhtikuuta 1970 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 729/70 (EYVL L 94, s. 13). Asetus N:o 729/70 kumottiin 1.1.2000 samannimisellä 17.5.1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1258/1999 (EYVL L 160, s. 103).

13 – Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annettu neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL L 312, s. 1).

Jatkuvien tai toistuvien väärinkäytösten osalta vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt. – –

Seuraamusmenettelyn vanhentuminen keskeytyy, kun toimivaltainen viranomainen antaa asianomaiselle henkilölle tiedoksi tutkimuksen tai menettelyn vireilletulon, joka liittyy väärinkäytökseen. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen jokaisesta keskeytettävästä toimesta.

Vanhentumisaika päättyy kuitenkin viimeistään sinä päivänä, jona kaksinkertaisen vanhentumisajan pituinen aika päättyy ilman, että toimivaltainen viranomainen on määrännyt seuraamuksesta, – –.

– –

3. Jäsenvaltiot säilyttävät mahdollisuuden soveltaa tämän artiklan [1 kohdassa] säädettyä pitempää määräaikaa."

25. Asetuksen 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Kaikista väärinkäytöksistä seuraa yleensä perusteettomasti saadun etuuden periminen takaisin siten, että

– velvoitetaan maksamaan – – perusteettomasti saadut summat,

– –

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltaminen rajoitetaan saadun etuuden takaisinperimiseen, lisättynä, jos tästä on säädetty, koroilla, jotka voidaan määritellä kiinteästi.

3. Toimet, joiden suhteen todetaan, että niiden tarkoituksena on saada asiassa sovellettavan yhteisön oikeuden tavoitteiden vastainen etuus luomalla keinotekoisesti vaadittavat edellytykset tämän etuuden saamiseksi, johtavat – – tämän etuuden – – takaisinperimiseen.

4. Tässä artiklassa säädettyjä toimenpiteitä ei pidetä seuraamuksina."

Tosiseikasto ja asian käsittelyn vaiheet kansallisissa tuomioistuimissa

26. Vonk Dairy Products (jäljempänä Vonk) on Alankomaiden oikeuden mukaan perustettu yritys. Vonk vei vuosina 1988–1994 vuosittain noin 300 erää pecorino-juustoa Yhdysvaltoihin.

27. Algemene Inspectiedienst (maataloudesta, luonnonsuojelusta ja elintarvikkeiden laadusta vastaavan ministeriön yleinen tarkastusyksikkö, jäljempänä AID) tutki Vonkin toimintaa. Tutkimuksissa todettiin, että Vonk oli vuosina 1988–1994 vienyt 75 sellaista erää [14] juustoa Yhdysvaltoihin, jotka oli myöhemmin viety Kanadaan.

28. Ennakkoratkaisupyynnössä esitetään otteita AID:n 5.3.1997 päivätystä ministeriölleen osoittamasta virallisesta raportista. Niissä todetaan muun muassa seuraavaa:

"Yhdysvaltojen New Yorkissa sijaitseva tulliviranomainen on Algemene Inspectiedienstin pyynnöstä tutkinut – – New Jerseyssä sijaitsevaa Orlando Food Corporationia – –, joka oli yksi Vonk Dairy Products BV:n italialaisen juuston ostajista. – – Tämän Yhdysvaltain tulliviranomaisten tekemän tutkinnan johdosta Roermondin syyttäjäviranomainen – – käynnisti 5.7.1996 Vonk Dairy Products BV:tä koskevan tutkinnan. – –

– –

Tutkinnassa kävi ilmi, että Vonk Dairy Products BV vei vuosina 1988–1994 yhteensä 75 konttia italialaista juustoa Orlando Food Corporation, U.S.A:lle ja että sama juusto vietiin tämän jälkeen edelleen Kanadassa sijaitseville asiakkaille, etenkin Ontariossa toimivalle National Cheese & Food Companylle – –. Näissä 75 kontissa oli yhteensä noin 1,47 miljoonaa kiloa juustoa. Vonk Dairy Products BV haki tästä Yhdysvaltoihin viedystä juustomäärästä vientitukea ja sai tukea noin 8,1 miljoonaa Alankomaiden guldenia (NLG) [noin 3 675 000 euroa].

Tutkinnassa kävi ilmi, että Vonk Dairy Products BV ja National Cheese & Food Company olivat käyneet kirjeenvaihtoa edellä tarkoitetusta juuston viennistä.

Tutkinnassa kävi myös ilmi, ettei Vonk Dairy Products BV:n osuus rajoittunut vain italialaisen juuston vientiin Yhdysvaltoihin,

14 – Vaikka ennakkoratkaisupyynnössä viitataan yleensä 75 erään määränä, joka jälleenvietiin vuosina 1988–1994, sen yhdessä kohdassa (s. 5) todetaan, että Yhdysvaltojen tullitarkastuksessa todettiin, että noin 70 erää oli jälleenviety kyseisen ajanjakson aikana.

vaan että Vonk Dairy Products BV oli tietoinen juuston viennistä edelleen Kanadaan ja osallistui myös italialaisen juuston markkinointiin Kanadassa."

29. Vonkin tiloissa toimitettiin kotietsintä heinäkuussa 1997.

30. Productschap Zuivel (maitotuotealan elin) ilmoitti Vonkille syyskuussa 1997 siitä, että se oli saanut AID:n virallisen raportin, ja toimitti liitteenä jäljennöksen raportista.

31. AID laati oikeudellisen tutkinnan perusteella (toisen) raporttinsa elokuussa 2000. Raportissa todettiin, että kyseiset juustoerät oli saatettu vapaaseen liikkeeseen Yhdysvalloissa ja että niistä oli myös maksettu tuontitullit Yhdysvaltojen viranomaisille. Kyseiset erät oli kuitenkin lyhyen ajan – useimmiten parin päivän, toisinaan muutaman viikon – sisällä jälleenviety Kanadaan. [15]

32. Productschap teki huhtikuussa 2001 päätöksen, jolla se kumosi Vonkille myönnetyn vientituen ja vaati tätä palauttamaan Yhdysvaltoihin ja Kanadaan sovellettavien vientitukien erotuksen (noin 2,4 miljoonaa NLG – hieman alle 1,1 miljoonaa euroa) lisättynä 15 prosentilla. Näin ollen Productschap vaati Vonkilta näiden liiketoimien osalta yhteensä 2 795 841,72 NLG (noin 1,3 miljoonaa euroa).

33. Vonk esitti kyseistä päätöstä koskeneen oikaisuvaatimuksen toukokuussa 2001. Productschap totesi 24.1.2002 tekemällään päätöksellä Vonkin oikaisuvaatimuksen perusteettomaksi.

34. Vonk valitti College van Beroepiin, joka en esittänyt EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko asetuksen (ETY) N:o 3665/87 16–18 artiklaa, sellaisina kuin nämä säännökset olivat voimassa asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana, tulkittava siten, että mikäli vaihteleva tuki on maksettu lopullisesti tuontiasiakirjojen hyväksymisen jälkeen ja myöhemmin käy ilmi, että tavarat on jälleenviety, tuen maksaminen voidaan katsoa perusteettomaksi vain siinä tapauksessa, että kyseessä on viejän väärinkäytös?

15 – Vaikuttaa todellakin siltä, että Vonk vaati ja sai alun perin palautuksena tuontitullit, jotka oli maksettu jälleenvietyjen tavaroiden osalta. Tästä käytännöstä luovuttiin 1.1.1989 jälkeen.

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: minkä edellytysten perusteella on arvioitava, missä olosuhteissa lopullisesti maksetuista vaihtelevista vientituista tulee tavaroiden jälleenviennin vuoksi perusteettomia?

3) Minkä edellytysten perusteella voidaan arvioida, onko kyseessä asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu jatkuva tai toistuva väärinkäytös? Erityisesti halutaan selvittää, onko kyseessä jatkuva tai toistuva väärinkäytös, kun väärinkäytös koskee verrattain pientä osaa kaikista tiettynä ajanjaksona toteutetuista liiketoimista ja liiketoimet, joiden osalta väärinkäytös on todettu, koskevat aina eri toimituseriä."

Ennakkoratkaisukysymykset

Alustavia huomautuksia

35. Vaihtelevat ja vaihtelemattomat vientituet eroavat taloudellisessa mielessä merkittävästi toisistaan. Jos tehokasta valvontaa ei ole, kuljetus- ja muut liiketoimeen liittyvät kustannukset ovat riittävän alhaiset ja kahteen eri kolmanteen maahan sovellettavien vientitukien erotus on riittävän suuri, taloudellinen toimija voi saada voittoa siitä, että se ilmoittaa tavarat vietäviksi maahan A (jota koskeva vaihteleva vientituki on suuri), vie ne tähän määräpaikkaan ja jälleenvie ne tämän jälkeen maahan B (jota koskeva vaihteleva tuki on pienempi). Toimija tekee normaalin liikevoittonsa lisäksi lisävoittoa tavaroiden myynnin yhteydessä. Toisaalta yhteisö on maksanut enemmän tukeakseen kyseisen tuotteen myyntiä maassa B kuin yhteisön lainsäätäjä on pitänyt tarpeellisena, mitä ilmentää maan B osalta vahvistettu (alempi) vientituki. Vaihtelemattomien tukien yhteydessä ei synny vastaavaa taloudellista kannustinta yhteisön vientitukijärjestelmän väärinkäyttöön (eli väärinkäytöksiin).

36. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ilmentää tätä taloudellista tosiseikkaa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi esimerkiksi asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb antamassaan tuomiossa,[16] että "vaihtelevien vientitukien järjestelmän tarkoituksena on avata kyseisten kolmansien maiden markkinat yhteisön viennille tai pitää ne sille avoinna, ja vaihtelevien vientitukien järjestelmässä on haluttu ottaa huomioon kaikkien sellaisten vientimarkkinoiden erityispiirteet, joilla

16 – Asia C-515/03, Eichsfelder Schlachtbetrieb, tuomio 21.7.2005 (Kok. 2005, s. I-7355).

yhteisö haluaa toimia". [17] Tämän perusteella yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että "– – mikäli korkeamman tuen maksamiseksi riittäisi pelkästään se, että tavarat lastataan laivasta, vaihtelevien vientitukien järjestelmän tarkoitus jätettäisiin huomiotta". [18]

37. Sekä asetuksen N:o 3665/87 johdantoosan perustelukappaleissa että sen aineellisissa säännöksissä tehdään selväksi, että yhteisön lainsäätäjä oli varsin tietoinen vientitukijärjestelmän väärinkäytön tarjoamista taloudellisista mahdollisuuksista. Siihen saakka, kunnes tuki on maksettu kokonaan, asetuksen aineellisilla säännöksillä varmistetaan se, että asianomaiset tavarat tosiasiallisesti saatetaan markkinoille määräpaikaksi ilmoitetussa kolmannessa maassa. Asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 1 kohdan viimeisessä virkkeessä korostetaankin, että "jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat lisäksi vaatia lisätodisteita, jotka vakuuttavat toimivaltaiset viranomaiset, että tuote on *tosiasiallisesti saatettu markkinoille* sellaisenaan tuontimaana olevassa kolmannessa maassa" (kursivointi tässä). Asetuksen 22 artiklassa (ennakkomaksun laskeminen) käytetään sanamuotoa "ilmoitettuun määräpaikkaan sovellettava tuki". Asetuksen 23 artiklassa asetetaan vientitukena myönnetyn ennakon takaisinperimisen edellytykseksi, että "ennakkomaksun määrä on suurempi kuin *kyseiseen tai vastaavaan vientiin tosiasiallisesti sovellettava määrä*" (kursivointi tässä).

38. Vaihtelevan tuen maksaminen edellyttää siis sen osoittamista, että tuote on saatettu vapaaseen liikkeeseen määräpaikaksi ilmoitetussa kolmannessa maassa. [19] Mikäli asetuksen N:o 3665/87 18 artiklan 1 kohdassa lueteltuja ensisijaisia asiakirjoja ei ole saatavilla *tai niitä pidetään riittämättöminä*, 18 artiklan 2 kohdassa annetaan tyhjentävä luettelo muista asiakirjoista, jotka todistavat kulutukseen saattamista koskevien tullimuodollisuuksien täyttymisen. On merkittävää, että kaksi näistä vaihtoehdoista [20] sisältää nimenomaan todistuksen siitä, että asianomaisen laitoksen tietämyksen mukaan tuotetta ei ole lastattu myöhemmin jälleenvientiä varten.

39. Lisäksi siinä vaiheessa, kun viejä on saanut (vakuutta vastaan) vientituen ennakon, jopa todiste siitä, että tullimuodollisuudet on täytetty, on kyseenalaistettavissa oleva todiste siitä, että vaihtelevien vientitukien tavoite on todellisuudessa saavutettu. Yhteisöjen tuomioistuin selitti esimerkiksi asiassa

17 – Tuomion 26 kohta, jossa siteerataan asiassa 125/75, Milch-, Fett- und Eier-Kontor, 2.6.1976 annettua tuomiota (Kok. 1976, s. 771, 5 kohta); asiassa 89/83, Dimex, 11.7.1984 annettua tuomiota (Kok. 1984, s. 2815, 8 kohta) ja asiassa C-347/93, Boterlux, 9.8.1994 annettua tuomiota (Kok. 1994, s. I-3933, 18 kohta).

18 – Em. asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb annettu tuomio, 27 kohta ja em. asiassa Boterlux annettu tuomio, 19 kohta.

19 – Em. asiassa Boterlux annettu tuomio, 30 kohta. Mikäli väärinkäytöksistä on epäilyksiä tai näyttöä, jäsenvaltiot voivat myös edellyttää tällaisen näytön esittämistä, ennen kuin vaihtelematon tuki myönnetään (sama kohta). Asetuksen N:o 3665/87 17 artiklan 3 kohdassa täsmennettin tätä edellytystä siten, että siinä vaaditaan, että "*kulutukseen saattamista* koskevat tullimuodollisuudet kolmannessa maassa on täytetty" (kursivointi tässä).

20 – 18 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta.

Möllman antamassaan tuomiossa, että näyttö, joka yleensä liittyy tullista vapauttamista koskeneeseen todistukseen, voidaan hylätä, mikäli vallitsee kohtuullisia epäilyksiä siitä, onko tavara todellisuudessa tullut määräpaikaksi ilmoitetun maan markkinoille, ja että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista, onko tällaisia vakavia epäilyksiä olemassa. [21]

40. Kuinka paljon tilanne muuttuu, kun tuki on maksettu kokonaan? Siinä vaiheessa tullimuodollisuudet, jotka koskevat saapumista määräpaikaksi ilmoitettuun maahan, on (lähtökohtaisesti) täytetty. Usein (vaikkakaan ei aina) määräysvalta tavaroihin on siirtynyt myyjältä hänen asiakkaalleen. Siksi pääsääntöisesti oikeusvarmuuden intressit puoltavat sitä, että tuen myöntämistä on pidettävä lopullisena.

41. Käsittelen kahta ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä tämän perusteella. Koska toinen kysymys osittain sisältää ensimmäisen, on mielestäni asianmukaista muotoilla ne uudestaan ja käsitellä ne yhdessä.

21 – Asia C-27/92, Möllman, tuomio 31.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1701, 13–17 kohta). Vaikka tämä asia, samoin kuin edellä alaviitteessä 17 mainittu asia Dimex, koski asetusta (ETY) N:o 192/75 (asetuksen N:o 3665/87 edeltäjä), ei ole mitään syytä katsoa, että näistä tuomioista johdettavissa olevat periaatteet eivät olisi sovellettavissa myös asetukseen N:o 3665/87.

42. Kolmannessa kysymyksessä tuodaan esiin erillinen ongelma, joka koskee sitä, millä edellytyksillä voidaan todeta, että väärinkäytökset ovat asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla jatkuvia tai toistuvia, ja käsittelen sen viimeiseksi.

Ensimmäinen ja toinen kysymys

43. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee näillä kahdella kysymyksellä lähinnä sitä, minkä edellytysten täyttyessä voidaan katsoa, että lopullisesti maksettu vaihteleva vientituki oli maksettu perusteettomasti, ja erityisesti sitä, onko olemassa muita seikkoja kuin väärinkäytöstä merkitsevä viejän menettely, jonka perusteella on katsottava, että lopulliset tuet maksettiin perusteettomasti. Vaikuttaa siltä, että näitä kysymyksiä on hyödyllistä lähestyä siten, että kysytään ensin, minkä edellytysten on täytyttävä, jotta vaihteleva vientituki on maksettava, ja tämän jälkeen tutkitaan, missä olosuhteissa viejä ei kuitenkaan saa pitää saamaansa lopullista tukea.

Tukien maksamisen edellytykset ja "vilpillisiä menettelyjä" koskeva teoria

44. Vonk väittää, että oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että vientituet peritään

takaisin ainoastaan asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana sovelletun lainsäädännön perusteella. Ei ole olemassa oikeudellista perustaa vaatia takaisin sen vastaanottamaa lopullista maksua. Mikäli Productschapin sallittaisiin vaatia maksua takaisin, sillä loukattaisiin luottamuksensuojan, asian joutuisan käsittelyn ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sekä suhteellisuusperiaatetta.

45. Vonkin perustelut ovat lähinnä seuraavat. Se täytti juustoa koskevat tullimuodollisuudet ja myi sen Yhdysvalloissa sijaitsevalle asiakkaalle. Tästä syystä juusto "saatettiin kulutukseen Yhdysvaltain markkinoilla". Vonk teki sen, mitä se oli yhteisölle sitoutunut tekemään. Miksi sen pitäisi katsoa olevan vastuussa siitä, jos juusto sittemmin myytiin toiselle myyjälle Kanadassa? Sillä, mitä juustolle tapahtuu sen jälkeen kun Vonk myy sen asiakkaalleen Yhdysvalloissa, ei ole merkitystä. [22]

46. Alankomaat katsoo, että jotta viejällä olisi oikeus pitää vientituki, tuotteita on pitänyt käyttää jollain tavoin määräpaikaksi ilmoitetussa maassa siten, että ne ovat olleet kulutuksen, huomattavien muutosten tai jalostuksen kohteena. Tällainen käyttö on osoitus siitä, että tuotteet on todellakin saatettu *kulutukseen*. Mikäli markkinoille saapumisesta ja tavaroiden tosiasiallisesta markkinoinnista vallitsee vakavia epäilyksiä, viejän on esitettävä näyttöä osoittaakseen, että tavarat ovat tosiasiallisesti saapuneet määräpaikaksi ilmoitetun maan markkinoille. [23]

47. Komissio katsoo, että on välttämätöntä, että viejän vilpillisestä menettelystä esitetään näyttöä, jotta tukea voidaan pitää perusteettomasti maksettuna ja se voidaan periä takaisin; tämän ratkaiseminen kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle. Komissio kiinnittää huomiota tiettyihin tosiseikkoihin, jotka saattaisivat sen mielestä johtaa siihen, että kansallinen tuomioistuin katsoisi, että tilanne on tällainen.

48. Asetuksen N:o 876/68 4 ja 6 artiklasta seuraa mielestäni, että oikeus vaihtelevaan tukeen syntyy, mikäli osoitetaan, että tavarat i) on viety yhteisöstä, ii) ovat peräisin yhteisöstä ja iii) ovat saavuttaneet määräpaikan, jota varten vaihteleva tuki on vahvistettu. Tämä kuitenkin ainoastaan herättää kysymyksen siitä, mitä tarkoitetaan ilmaisulla "saapua määräpaikkaan".

22 – Vonk ehdotti suullisessa käsittelyssä, että koska yhteisön vientituet olivat määräpaikaksi ilmoitetun maan mukaan erisuuruisia, yhteisöllä ei voisi kohtuudella olla oikeutta vaatia palautusta viejältä, joka on täyttänyt kaikki vaihtelevan tuen myöntämiselle yhteisön oikeudessa asetetut vaatimukset. Lisäksi yhteisön viranomaiset olivat useiden vuosien ajan olleet tietoisia jälleenviennistä Yhdysvalloista Kanadaan ja olisivat voineet ryhtyä aikaisemmin lisätarkastuksiin tilanteen korjaamiseksi.

23 – Kreikka esittää samansuuntaista.

49. Tähän kysymykseen vastataan asetuksen N:o 3665/87 16–18 artiklassa, joissa otetaan käyttöön lisäedellytys iv), jonka mukaan tuotteen on oltava tuotu määräpaikaksi ilmoitettuun maahan 12 kuukauden kuluessa vienti-ilmoituksen hyväksymispäivästä. [24] Tuotetta pidetään "tuotuna, kun kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet kolmannessa maassa on täytetty". [25]

50. Nämä neljä edellytystä, joiden mukaan ratkaistaan, onko vaihteleva vientituki maksettu asianmukaisesti, ovat selvästi päällekkäisiä.

51. Kun ratkaistaan sitä, pitäisikö viejän saada pitää tuki sen jälkeen, kun siitä on tullut lopullinen, onko riittävää edellyttää, että viejä kykenee osoittamaan esittäneensä tarvittavan asiakirjanäytön, jotta voidaan osoittaa, että nämä edellytykset ovat täyttyneet?

52. Tässä yhteydessä vaikuttaa siltä, että sekä taloudellisesta että oikeudellisesta näkökulmasta voidaan erottaa ja pitäisi erottaa toisistaan kaksi varsin erilaista tilannetta. Tilanteessa A myyjä on myynyt kyseiset tuotteet kolmannelle osapuolelle, johon hänellä ei ole mitään sidettä, sellaisena ajankohtana, jona kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet täytetään asianomaisessa kolmannessa maassa. Hän ei enää puutu näiden tavaroiden jalostukseen, eteenpäin myyntiin eikä muuhun käyttöön. Tästä syystä hänen ei voida kohtuudella katsoa olevan vastuussa niiden tulevien vaiheiden seuraamisesta, ja hänen pitäisi katsoa saaneen tuen lopullisesti (olipa se vaihteleva tai vaihtelematon).

53. Tilanteessa B myyjä pysyy osallisena siinä, mitä tavaroille tapahtuu sen jälkeen, kun kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet on täytetty. Hän saa osuuden hyödystä, joka saattaa koitua "järjestelmän käyttämisestä" tavalla tai toisella (esim. jälleenviemällä tavarat takaisin EY:öön tai jälleenviemällä tavarat sellaisenaan muuhun kolmanteen maahan kuin siihen, jonka markkinoille ne oli todellisuudessa tarkoitettu). Sellaisissa tilanteissa olisi omituista, mikäli hän saisi pitää lopullisen tuen, joka hänelle on tällä välin myönnetty.

54. Olisi mahdollista käsitellä tilannetta B (myyjän osallistumisen jatkuminen) siten, että sallittaisiin jäsenvaltion tutkivan myöhempää tapahtumaketjua ja soveltavan erilaista (tarkempaa) aineellista määritelmää siitä, mitä todellisuudessa tarkoittaa ilmaisu "kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet kolmannessa maassa on täytetty". Siten jäsenvaltio saattaisi ottaa huomioon esimerkiksi aikajänteen, kaupanteon kulun ja sen, onko tavaroilla ollut mitään todellista taloudellista käyttöä määräpaikaksi ilmoitetussa maassa vai ei, kun se ratkaisee, oliko

24 – 17 artiklan 1 kohta.
25 – 17 artiklan 3 kohta.

kyseisten tavaroiden "kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet" todellisuudessa täytetty kyseisessä kolmannessa maassa.

55. Tämä ei ole mielestäni hyvä ratkaisu. Sillä mielestäni rinnastettaisiin tilanne A (normaali kaupantekotilanne, joka ei edellytä korjausta) tilanteeseen B (joka edellyttää korjausta). Sillä asetetaan varovaisille myyjille, jotka eivät halua kantaa riskiä siitä, että niiden lopulliset vientituet myöhemmin peruutetaan, tarpeettoman ankara velvoite harjoittaa ylimääräistä seurantaa ja tehdä ylimääräisiä selvityksiä. Siinä mahdollisesti tehdään myyjän oikeus tukeen riippuvaiseksi tapahtumista tai kaupallisista menettelytavoista, jotka eivät ole hänen määräysvallassaan. [26] Se on hankalasti yhteensovitettavissa sen periaatteen kanssa, että normaalisti oikeusvarmuus estää sen, että käsitellään uudelleen tukia, joista on tullut lopullisia.

56. Mielestäni yhteisöjen tuomioistuin on sen vuoksi ollut oikeassa, kun se *ei* ole muuttanut niitä neljää päällekkäistä edellytystä, joiden täyttämisestä tuen maksaminen riippuu, vaan on sen sijaan käsitellyt tätä ongelmaa kehittämällä laajan ja pragmaattisen vilpillisen menettelyn käsitteen (jota käsittelen jäljempänä). Sen ei pitäisi muuttaa tätä lähestymistapaa tässäkään asiassa.

57. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti asiassa Emsland-Stärke antamassaan tuomiossa [27] yleisen periaatteen, jonka mukaan tuen maksu (toisin kuin ennakon maksu) on lopullinen. Kyseinen asia koski vaihtelemattomia vientitukia, joita maksettiin perunatärkkelyksestä valmistettujen tuotteiden viennistä Sveitsiin. Tavaroiden tullimuodollisuudet täytettiin, ja tuet maksettiin asianmukaisesti. Tämän jälkeen todettiin, että tietyt erät oli myöhemmin kuljetettu (sellaisenaan) takaisin Saksaan ja että muita eriä oli jälleenviety (niin ikään sellaisinaan) Italiaan. Asetuksen (ETY) N:o 2730/79 [28] (jota kyseinen asia koski) 9 artiklan 1 kohdassa, 10 artiklan 1 kohdassa ja 20 artiklan 2–6 kohdassa asetettiin neljä päällekkäistä edellytystä, joiden oli täytyttävä, jotta vientituki maksettaisiin, ja ne vastasivat soveltuvin osin edellytyksiä, jotka sisältyivät asetuksen N:o 3665/87 4 artiklan 1 kohtaan, 5 artiklan 1 kohtaan, 17 artiklan 3 kohtaan ja 18 artiklaan maitotuotteiden osalta.

26 – Vrt. edellä alaviitteessä 16 mainitussa asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb annettu tuomio, 36 kohta, jossa yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi väitteen, jonka mukaan määräpaikaksi ilmoitetussa kolmannessa maassa sijaitsevan toimijan maksamien tuontitullien palauttaminen toiselle taloudelliselle toimijalle poistaisi jälkikäteen oikeuden vientitukeen.

27 – Asia C-110/99, Emsland-Stärke, tuomio 14.12.2000 (Kok. 2000, s. I-11569).

28 – Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 29 päivänä marraskuuta 1979 annettu komission asetus (ETY) N:o 2730/79 (EYVL L 317, s. 1).

58. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kaikki neljä päällekkäistä edellytystä vientituen myöntämiselle täyttyivät.[29] Tavarat täyttivät 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön maantieteelliseltä alueelta pois toimittamista koskevan edellytyksen. Niiden muiden edellytysten osalta, joita jäsenvaltioilla oli 10 artiklan 1 kohdan nojalla oikeus asettaa,[30] "täyttämistä voitiin vaatia vain *ennen* tuen myöntämistä" (kursivointi tässä).[31]

59. Yhteisöjen tuomioistuin tutki asiassa Emsland-Stärke antamassaan tuomiossa vielä, voisiko joskus olla olemassa velvollisuus maksaa lopullinen tuki takaisin. Se totesi yksiselitteisesti, että "yhteisön asetusten soveltaminen ulottuu vain taloudellisten toimijoiden väärinkäytön[32] luonteisiin menettelyihin".[33] Yhteisöjen tuomioistuin jatkoi vielä seuraavaa:

"Sen toteaminen, että kysymyksessä on väärinkäyttö, edellyttää yhtäältä joukkoa objektiivisesti arvioitavia seikkoja, joiden vuoksi säännöstön tavoitetta ei saavuteta – riippumatta siitä, että yhteisön säännöstön edellytyksiä on muodollisesti noudatettu.

Toisaalta se edellyttää subjektiivista tekijää, eli tahtoa saada yhteisön säännöstöstä johtuva etuus luomalla keinotekoisesti sen saamiseksi vaadittavat edellytykset. Tällaisen subjektiivisen tekijän olemassaolo voidaan osoittaa muun muassa todisteilla siitä, että yhteisön viejän, tuen saajan ja tavaran kolmannessa maassa olevan maahantuojan välillä vallitsee salainen yhteisymmärrys.

Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on todeta näiden kahden seikan olemassaolo, joista todisteet on esitettävä kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti kuitenkin siten, että yhteisön oikeuden tehokasta vaikutusta ei heikennetä." [34]

60. Yhteisöjen tuomioistuin sovelsi tämän jälkeen asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb antamassaan tuomiossa[35] väärinkäytöksen[36] määritelmää, joka oli annettu asiassa Ems-

29 – Ks. 46 kohta.

30 – Jotka koskivat sen osoittamista, että tuotteet oli todellisuudessa laskettu vapaaseen liikkeeseen määräpaikaksi ilmoitetussa kolmannessa maassa: vrt. asetuksen N:o 3665/87 5 artiklan 1 kohta, jonka sanamuoto on hyvin samankaltainen.

31 – 48 kohta, jonka sanamuoto toistetaan – asiassa Boterlux annetun tuomion 30 kohtaa siteeraten – 49 kohdassa.

32 – Asiassa Emsland-Stärke annetun tuomion englanninkielisessä versiossa käytetään käsitettä "abuse" ranskan kielen käsitteen "pratique abusive" vastineena.

33 – 51 kohta, jossa siteerataan asiassa 125/76, Cremer, 11.10.1977 annettua tuomota (Kok. 1977, s. 1593, 21 kohta) (jonka englanninkielisessä versiossa käytetään sanamuotoa "abusive practices").

34 – Em. asiassa Emsland-Stärke annetun tuomion 52–54 kohta. Ks. näyttöä koskevien sääntöjen osalta myös 54 kohdassa mainitut oikeustapaukset.

35 – Edellä alaviitteessä 16 mainittu asia C-515/03, tuomion 39 kohta.

36 – Asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb annetun tuomion englanninkielisessä sanamuodossa viitataan käsitteeseen "abusive practices".

land-Stärke vaihtelevien vientitukien osalta. Se katsoi, että siitä huolimatta, että (vaihtelevan) vientituen saamisen edellytykset ovat täyttyneet, sen palauttamista voidaan vaatia, jos kansallinen tuomioistuin katsoo, että viejän vilpillinen menettely on näytetty toteen kansallisessa lainsäädännössä säädetyllä tavalla. [37]

61. Tämän oikeuskäytännön perusteella on selvää, että arvioitaessa sitä, onko kyseessä vilpillinen menettely, on tutkittava ympäröiviä olosuhteita ja näyttöä kokonaisuutena. Ainoastaan tällaisen kattavan selvityksen perusteella kansalliset tuomioistuimet voivat ratkaista, onko menettely ollut vilpillistä, ja jäsenvaltiot täyttää asetuksen N:o 729/70 8 artiklan 1 kohdan ja/tai EY 10 artiklan mukaiset velvoitteensa. [38]

62. Ongelma, jonka vuoksi kansallinen tuomioistuin on ilmeisesti esittänyt ensimmäisen ja toisen kysymyksensä, on lähinnä seuraava. Kansallinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, [39] että "College van Beroep katsoo, ettei riidanalaisessa päätöksessä voimassa säilytetty päätös maksetun vientituen takaisin perimisestä perustu valittajan esittämien tuontiasiakirjojen virheellisyyteen eikä valittajan tekemiin väärinkäytöksiin, vaan pelkästään siihen, että kyseiset juustoerät on jokseenkin välittömästi Yhdysvaltoihin tuonnin jälkeen viety edelleen Kanadaan".

63. Productschapin 24.1.2002 tekemä päätös [40] (joka sisältyy kansallisen tuomioistuimen yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon toimittamaan asiakirja-aineistoon) on ainakin jossain määrin moniselitteinen. Siinä todetaan esimerkiksi, että "Vonk had immers zelf twijfels over de werkelijke bestemming van de door haar uitgevoerde kaas". [41] Toisaalta siihen sisältyy seuraava toteamus: "Het bestreden besluit is bovendien niet gebaseerd op enig gebrek betreffende deze documenten zelf, maar op de feitelijke weg die de onderhavige zendingen hebben afgelegd." [42]

64. Kuten komissio perustellusti huomauttaa, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, onko kyseessä vilpillinen menettely. Arviointi tehdään kansallisten todistelusäännösten mukaisesti, tämän kuitenkaan rajoit-

37 – Em. asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb annettu tuomio, 41 ja 42 kohta.

38 – Asia C-2/93, Exportslachterijen van Oordegem, tuomio 2.6.1994 (Kok. 1994, s. I-2283, 17 kohta).

39 – 3.6 kohta.

40 – Ks. edellä 33 kohta.

41 – "Vonk on näet itse epäillyt viemänsä juuston todellista määräpaikkaa" (epävirallinen käännös) (päätöksen s. 7).

42 – "Riidanalainen päätös ei myöskään perustu itse asiakirjojen puutteisiin vaan siihen, mitä reittiä kyseiset erät ovat todellisuudessa kulkeneet" (epävirallinen käännös) (päätöksen s. 8).

tamatta yhteisön oikeuden tehokkuutta.[43] Yhteisöjen tuomioistuimen esittämän vilpillisen menettelyn määritelmän perusteella on selvää, että arvioitaessa sitä, merkitseekö tietty menettelytapa asianmukaisesti arvioituna vilpillistä menettelyä, on tutkittava ympäröiviä olosuhteita ja näyttöä kokonaisuutena. Se, tekeekö tämän arvioinnin vientitukimaksujen tutkimisesta vastaava toimivaltainen viranomainen (Productschap) vai kansallinen tuomioistuin, joka valvoo toimivaltaisen viranomaisen päätöksen laillisuutta, vai kumpikin vuorollaan, ja miltä osin ne sen tekevät, ratkaistaan asianomaisen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteella.

Jäsenvaltioiden velvollisuus periä perusteettomasti maksetut summat takaisin

65. Alankomaat väittää vielä, että yhteisön oikeuden vastaisesti maksetut vaihtelevat tuet voidaan periä takaisin siinäkin tapauksessa, että viejä ei ole menetellyt vilpillisesti. Se perustaa väitteensä EY 10 artiklaan ja asetuksen N:o 729/70 8 artiklan 1 kohtaan. Sen mielestä jäsenvaltioilla on velvollisuus vaatia perusteettomasti maksetut summat takaisin siinäkin tapauksessa, että viejä ei ole tehnyt mitään virhettä. Takaisinperimismenetelmä ratkaistaan kansallisen oikeuden mukaisesti. Nyt käsiteltävä asia koskee yksinkertaisesti sitä, että vientituen maksamisen edellytyksiä ei ole täytetty.

66. Tämä väite on ristiriidassa sen asiassa Emsland-Stärke annetussa tuomiossa[44] selvästi ilmaistun periaatteen kanssa, jonka mukaan tuki tulee maksettavaksi, mikäli neljä päällekkäistä edellytystä täyttyy. Tässä yhteydessä on tarpeen käsitellä lyhyesti kahta Alankomaiden mainitsemaa tuomiota eli asioissa Deutsche Milchkontor[45] ja Steff-Houlberg[46] annettuja tuomioita ja yhteisöjen tuomioistuimen aikaisempaa, asiassa BayWa[47] annettua tuomiota. Kyseisissä tuomioissa todetaan, että i) "jäsenvaltioiden on toteutettava – – tarvittavat toimenpiteet sellaisten sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemiseksi ja käsittelemiseksi, jotka saattavat vaikuttaa EMOTR:n toimiin, sekä sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien seurauksena menetettyjen rahamäärien takaisinperimiseksi"[48] ja ii) "maataloutta koskevien yhteisön interventiojärjestelmien hallinnosta vastaav[at] kansallis[et] hallintoelim[et eivät saa] käyttää harkintavaltaa siltä osin, onko aiheettomasti tai sääntöjenvastaisesti myönnettyjen yhteisön varojen palautettaviksi vaatiminen tarkoituksenmukaista".[49] Kaikki nämä kolme tapausta koskivat kuitenkin

43 – Em. asiassa Eichsfelder Schlachtbetrieb annettu tuomio, 40 kohta.

44 – Ks. edellä 57 ja 58 kohta.

45 – Yhdistetyt asiat 205/82–215/82, Deutsche Milchkontor, tuomio 21.9.1983 (Kok. 1983, s. 2633, Kok. Ep. VII, s. 229).

46 – Asia C-366/95, Steff-Houlberg, tuomio 12.5.1998 (Kok. 1998, s. I-2661).

47 – Yhdistetyt asiat 146/81, 192/81 ja 193/81, BayWa, tuomio 6.5.1982 (Kok. 1982, s. 1503, Kok. Ep. VI, s. 413).

48 – Yhdistetyissä asioissa Deutsche Milchkontor annettu tuomio, 18 kohta; asiassa Steff-Houlberg annettu tuomio, 14 kohta; vrt. myös yhdistetyissä asioissa BayWa annettu tuomio, 30 kohta.

49 – Yhdistetyissä asioissa BayWa annettu tuomio, 30 kohta; yhdistetyissä asioissa Deutsche Milchkontor annettu tuomio, 22 kohta ja asiassa Steff-Houlberg annettu tuomio, 14 kohta.

tilanteita, joissa asianomaisia yhteisön oikeussääntöjä *ei* ollut noudatettu, joten niissä olivat todellakin olleet kyseessä "sääntöjenvastaisuudet" ja "aiheettomat maksut". Nyt käsiteltävässä asiassa virallisia sääntöjä *oli* sitä vastoin noudatettu, mutta tavarat on sittemmin jälleenviety muuhun kolmanteen maahan (Kanadaan) kuin siihen, johon vaihteleva tuki myönnettiin (Yhdysvallat).

Asetuksen N:o 2988/95 (mahdolliset) vaikutukset

67. Myös Kreikka esittää, että vaihtelevat tuet voidaan periä takaisin siinäkin tapauksessa, että viejä ei ole menetellyt vilpillisesti. Perusteettomasti maksetut summat voidaan asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdan ja 4 artiklan 1 kohdan nojalla periä takaisin, mikäli taloudellisen toimijan toimintaan liittyy väärinkäytös. Ei ole tarpeen tutkia, onko väärinkäytöksen ja toimijan subjektiivisen käyttäytymisen välillä yhteys.

68. Mielestäni ei ole asianmukaista ratkaista, täyttyvätkö *aineelliset* edellytykset, joita sovellettiin asianomaisena aikana vaihteleviin vientitukiin (ja jotka sisältyvät asetukseen N:o 3665/87), kun otetaan huomioon myöhemmän *menettelysääntöjä* koskevan asetuksen (asetus N:o 2988/95) sanamuoto. Joka tapauksessa asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdan määritelmän (ja siitä johtuvan 4 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvoitteen) soveltamisala voidaan varmistaa ainoastaan kyseisenä ajankohtana voimassa olleiden aineellisten sääntöjen perusteella.

69. Sinä ajanjaksona, jona kyseiset vientitoimet toteutettiin, asetuksen N:o 3665/87 11 artiklaa *ei* ollut muutettu asetuksella N:o 2945/94 siten, että siihen olisi sisällytetty mahdollisuus periä takaisin summat, jotka oli maksettu vientitukena liikaa virheellisten tietojen perusteella. Tästä syystä asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana ainoastaan toimijan käyttäytyminen, joka koostuu sellaisten objektiivisten ja subjektiivisten erityispiirteiden yhdistelmästä, jotka yhdessä muodostavat vilpillisen menettelyn, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sen määritellyt, merkitsi asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua väärinkäytöstä ja vastaavasti velvoitetta maksaa lopullinen tuki takaisin.

Väitetty perustavanlaatuisten periaatteiden loukkaaminen

70. Vonkin esittämät väitteet, joiden mukaan vaihtelevien vientitukien periminen takaisin sen jälkeen kun maksusta on tullut lopullinen olisi oikeusvarmuuden, perustellun luottamuksen, asian joutuisan käsittelyn ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden sekä suhteellisuusperiaatteen vastaista, voidaan käsitellä lyhyesti. Kuten yhteisöjen

tuomioistuinkin teki selväksi asiassa Emsland-Stärke antamassaan tuomiossa, maksettujen tukien palauttamisvelvollisuus tilanteessa, jossa väärinkäytöksen olemassaoloa merkitsevät kaksi seikkaa on osoitettu, ei ole vastoin laillisuusperiaatetta. Palauttamisvelvollisuus ei näet ole sanktio,[50] jonka on nojauduttava selkeään ja yksiselitteiseen oikeudelliseen perustaan, vaan pelkkä seuraus siitä havainnosta, että tuen saamiseksi yhteisön säännöstössä vaadittavat edellytykset on luotu keinotekoisesti, minkä johdosta tuen myöntäminen käy perusteettomaksi ja tukien palauttaminen on siten aiheellista.[51]

71. Tästä syystä katson, että ennen kuin asetus N:o 2945/94 tuli voimaan ja siten tässä oikeudenkäynnissä sen toteaminen, että viejä oli menetellyt vilpillisesti, oli ainoa peruste, jonka vuoksi lopullisesti maksettua tukea voitiin pitää perusteettomasti maksettuna.

72. Totean näin ollen vastauksena ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että asetuksen N:o 876/68 4 ja 6 artiklan sekä asetuksen N:o 3665/87 16–18 artiklan mukaisesti lopullinen oikeus vaihtelevaan tukeen saadaan silloin, kun esitetään selvitys siitä, että kyseiset tavarat

– ovat peräisin yhteisöstä

– on viety yhteisöstä

– ovat saapuneet määräpaikkaan, jota varten vaihteleva vientituki vahvistettiin ja

– on tuotu määräpaikaksi ilmoitettuun kolmanteen maahan 12 kuukauden kuluessa vienti-ilmoituksen hyväksymisestä, ja kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet asianomaisessa maassa on täytetty.

Jotta lopullinen oikeus vaihtelevaan vientitukeen säilyisi, edellytetään kuitenkin sitä, että viejä ei ole syyllistynyt menettelytapaan, jota on kohtuudella pidettävä vilpillisenä menettelynä.

50 – Vrt. asetuksen N:o 2988/95 4 artiklan 4 kohta.

51 – 56 kohta.

Vilpillisen menettelyn toteaminen edellyttää ensinnäkin sellaista objektiivisten olosuhteiden yhdistelmää, jossa huolimatta siitä, että yhteisön oikeussäännöissä vahvistettuja edellytyksiä on muodollisesti noudatettu, näiden sääntöjen tavoitetta ei ole saavutettu, ja toiseksi subjektiivista osatekijää, joka koostuu aikomuksesta saada itselle yhteisön oikeussääntöihin perustuva etuus luomalla keinotekoisesti vaadittavat edellytykset tämän etuuden saamiseksi.

Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on todeta näiden kahden seikan olemassaolo, joista todisteet on esitettävä kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti, kuitenkin siten, että yhteisön oikeuden tehokasta vaikutusta ei heikennetä.

Asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana se, että viejän todettiin menetelleen vilpillisesti, oli ainoa peruste, jonka vuoksi lopullisesti maksettua tukea voitiin pitää perusteettomasti maksettuna.

Kolmas kysymys

73. Kansallisen tuomioistuimen kolmas kysymys koskee asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvän käsitteen "jatkuvat tai toistuvat väärinkäytökset" merkitystä. Se pohtii erityisesti, onko i) väärinkäytöksiä pidettävä "jatkuvina" tai "toistuvina", mikäli ne koskevat verrattain pientä osuutta liiketoimien kokonaismäärästä tietyn ajanjakson aikana ja ii) liiketoimet, joiden osalta väärinkäytöksiä on todettu, koskevat eri määriä.

74. Vonk kyseenalaistaa asetuksen N:o 2988/95 sovellettavuuden nyt käsiteltävään asiaan. Myös Alankomaat pohtii, voidaanko asetusta soveltaa taannehtivasti, koska viimeinen väärinkäytös tapahtui vuonna 1994 ja asetus N:o 2988/95 tuli voimaan vasta 26.12.1995. Molemmat osapuolet tarkastelevat kuitenkin sitä, miten asetusta N:o 2988/95 voitaisiin soveltaa.

75. Vonk esittää, että asianmukaiset perusteet jatkuvien tai toistuvien väärinkäytösten määrittelemiseksi esitetään asiassa José Martí Peix annetussa tuomiossa. [52] On oltava yksi

52 – Asia C-226/03 P, José Martí Peix, tuomio 2.12.2004 (Kok. 2004, s. I-11421). Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuomion 16 ja 17 kohdassa seuraavaa: "– – asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdan mukaan väärinkäytöksen edellytyksenä on yhteisön oikeuden säännöksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan 'teosta tai laiminlyönnistä'. Mikäli yhteisön oikeuden säännöksen rikkomisen perustana oleva laiminlyönti jatkuu, väärinkäytös on asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla 'jatkuvaa'."

tai useampia tekoja, jotka koskevat samaa toimitusta tai samaa vientitukihakemusta.

76. Alankomaat huomauttaa, että asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan tarkoituksena on antaa riittävästi aikaa perusteettomasti maksettujen summien takaisinperimiselle, millä suojellaan yhteisön taloudellisia etuja. Jatkuvien tai toistuvien väärinkäytösten on oltava samankaltaisia tekoja, joilla rikotaan samaa lakia. Alankomaat perustaa näkemyksensä muun muassa asiassa Montecatini annettuun tuomioon,[53] jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi seuraavaa:

"– – vaikka jatkuvalla rikkomisella on eri jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä jossain määrin eri sisältö, käsite liittyy joka tapauksessa useisiin lainvastaisiin menettelytapoihin tai yhden rikkomisen useisiin täytäntöönpanotoimiin, joille on yhteistä sama subjektiivinen elementti".

77. Se, että eri lähetyksiä on tarkasteltava erikseen, ei voi merkitä sitä, että niitä ei voitaisi pitää asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina jatkuvina tai toistuvina väärinkäytöksinä.

78. Komissio siteeraa myös yhteisöjen tuomioistuimen asiassa José Martí Peix antamassaan tuomiossa esittämää jatkuvien tai toistuvien väärinkäytösten määritelmää ja myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kyseisessä asiassa aiemmin esittämää ja muutoksenhaussa hyväksyttyä tulkintaa, jonka mukaan väärinkäytökset ovat 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla "jatkuvia", mikäli niiden sisältö on sama.[54] Vaikka kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava tämä asia, komissio katsoo ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvän aineiston perusteella, että samaa väärinkäytöstä on toistettu.

79. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan menettelysääntöjä katsotaan yleensä voitavan soveltaa kaikkiin niiden voimaantulohetkellä vireillä oleviin asioihin.[55] Asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohtaa sovelletaan tästä syystä kaikkiin asioihin, jotka olivat vireillä 26.12.1995 kyseisten sääntöjen tullessa voimaan. Ennakkoratkaisupyynnön perusteella ei ole mahdollista tarkistaa, oliko oikeudenkäynti Vonkia vastaan "vireillä" 26.12.1995 vai eikö sitä ollut tuolloin vielä aloitettu. Asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohtaa sovellettaisiin kuitenkin joka tapauksessa.

53 – Asia C-235/92 P, Montecatini, tuomio 8.7.1999 (Kok. 1999, s. I-4539, 195 kohta).

54 – Ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 81 kohta, jota siteerataan yhteisöjen tuomioistuimen tuomion 7 kohdassa.

55 – Ks. asia C-201/04, Molenbergnatie, tuomio 23.2.2006 (Kok. 2006, s. I-0000, 31 oikeuskäytäntöviittauksineen).

80. Olen komission kanssa yhtä mieltä siitä, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tehdä todellinen päätös siitä, onko tässä asiassa ollut jatkuvia tai toistuvia väärinkäytöksiä. Yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin antaa ohjeita näiden käsitteiden oikeudellisesta merkityksestä.

81. Kuten komissio on huomauttanut, nyt käsiteltävä asia koskee erillisiä vientitapahtumia, joihin liittyy samantyyppinen tuote (pecorino-juusto), joka viedään samaan ilmoitettuun määräpaikkaan (Yhdysvallat) ja samaan lopulliseen määräpaikkaan (Kanada). Vonk teki erilliset ilmoitukset, joilla se haki vientitukea, mutta tapahtumien kulku (tuonti Yhdysvaltoihin, pitäminen siellä, vienti lyhyen ajan kuluessa sellaisenaan Kanadaan) on tavaroiden osalta sama.

82. Olen olennaisilta osin yhtä mieltä Alankomaiden kanssa. Jotta väärinkäytöksiä voitaisiin pitää 3 artiklan 1 kohdan nojalla jatkuvina tai toistuvina, niiden on oltava seuraavilta osin samanlaisia. Niistä on ilmettävä sama tapahtumien kulku, jolla samaa yhteisön oikeussääntöä on rikottu. Niiden on myös mahdollistettava se, että sama taloudellinen toimija saa saman taloudellisen etuuden yhteisön oikeussääntöjen soveltamisen seurauksena.

83. Olen lopuksi yhtä mieltä komission, Kreikan ja Alankomaiden kanssa siitä, että kun ratkaistaan, onko tapaukseen liittynyt jatkuvia tai toistuvia väärinkäytöksiä, on merkityksetöntä, kuinka suurta osuutta liiketoimista tietyn ajanjakson aikana väärinkäytökset rasittavat ja onko väärinkäytöksiä tehty asianmukaisten liiketoimien lomassa.

84. Tästä syystä katson, että väärinkäytöksiä on pidettävä asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla jatkuvina ja toistuvina, mikäli niistä ilmenee sama tapahtumien kulku, jolla samaa yhteisön oikeussääntöä on rikottu. Niiden on myös mahdollistettava se, että sama taloudellinen toimija saa saman taloudellisen etuuden yhteisön oikeussääntöjen soveltamisen seurauksena. Tässä yhteydessä on merkityksetöntä, kuinka suurta osuutta liiketoimista tietyn ajanjakson aikana väärinkäytökset rasittavat ja onko väärinkäytöksiä tehty asianmukaisten liiketoimien lomassa.

Ratkaisuehdotus

85. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Alankomaiden College van Beroep voor het bedrijfslevenin esittämiin kysymyksiin vastattaisiin seuraavasti:

Kysymykset 1 ja 2

Maito- ja maitotuotealan vientitukien myöntämistä koskevista yleisistä säännöistä sekä niiden suuruuden vahvistamisperusteista 28 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 876/68 4 ja 6 artiklan sekä maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3665/87 16–18 artiklan mukaisesti lopullinen oikeus vaihtelevaan tukeen saadaan silloin, kun esitetään selvitys siitä, että kyseiset tavarat

– ovat peräisin yhteisöstä

– on viety yhteisöstä

– ovat saapuneet määräpaikkaan, jota varten vaihteleva vientituki vahvistettiin, ja

– on tuotu määräpaikaksi ilmoitettuun kolmanteen maahan 12 kuukauden kuluessa vienti-ilmoituksen hyväksymisestä, ja kulutukseen saattamista koskevat tullimuodollisuudet asianomaisessa maassa on täytetty.

Jotta lopullinen oikeus vaihtelevaan vientitukeen säilyisi, edellytetään kuitenkin sitä, että viejä ei ole syyllistynyt menettelytapaan, jota on kohtuudella pidettävä vilpillisenä menettelynä.

Vilpillisen menettelyn toteaminen edellyttää ensinnäkin sellaista objektiivisten olosuhteiden yhdistelmää, jossa huolimatta siitä, että yhteisön oikeussäännöissä vahvistettuja edellytyksiä on muodollisesti noudatettu, näiden sääntöjen tavoitetta ei ole saavutettu, ja toiseksi subjektiivista osatekijää, joka koostuu aikomuksesta saada itselle yhteisön oikeussääntöihin perustuva etuus luomalla keinotekoisesti vaadittavat edellytykset tämän etuuden saamiseksi.

Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on todeta näiden kahden seikan olemassaolo, joista todisteet on esitettävä kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti, kuitenkin siten, että yhteisön oikeuden tehokasta vaikutusta ei heikennetä.

Asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana se, että viejän todettiin menetelleen vilpillisesti, oli ainoa peruste, jonka vuoksi lopullisesti maksettua tukea voitiin pitää perusteettomasti maksettuna.

Kysymys 3

Väärinkäytöksiä on pidettävä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla jatkuvina ja toistuvina, mikäli niistä ilmenee sama tapahtumien kulku, jolla samaa yhteisön oikeussääntöä on rikottu. Niiden on myös mahdollistettava se, että sama taloudellinen toimija saa saman taloudellisen etuuden yhteisön oikeussääntöjen soveltamisen seurauksena. Tässä yhteydessä on merkityksetöntä, kuinka suurta osuutta liiketoimista tietyn ajanjakson aikana väärinkäytökset rasittavat ja onko väärinkäytöksiä tehty asianmukaisten liiketoimien lomassa.